

Етика III разреди

Предметни професор: Весна Гаврић

Е-маил: gavric.vesna@outlook.com

Ученици који долазе на час: III4 - 8.2.2021. – клуб ученика – претчас

III2 - 12.2.2021. – клуб ученика - претчас

III7 - 12.2.2021. – клуб ученика - четврти час

Зависност

Зависност или адикција је подложност некој штетној навици, најчешће, психофизичка зависност од дрога (укључујући легалне лијекове, никотин, кофеин и алкохол). У последњих пар деценија, од појаве интернета, спомиње се и могућност постојања зависности од интернета. Класификације укључују више врста зависности, попут физиолошке, психолошке, бихевиоралне и конзумптивне. Све врсте имају сличан ток, дијагнозу, прогнозу и процедуру третмана.

Зависност је мождани поремећај карактерисан компулсивним ангажовањем ради реализације стимулуса награђивања, уз игнорисање штетних последица. Упркос учешћа бројних психосоциолошких фактора, биолошки процес – онај који је индукован репетитивним излагањем адиктивном стимулусу – је сржна патологија која подстиче развој и одржавање зависности. Два својства која карактеришу све адиктивне стимулусе су поткрепљење (они повећавају вероватноћу да ће особа тражити поновљено излагање њима) и интринзично награђивање (они се спознају као инхерентно позитивни, пожељни и угодни).

Зависност је поремећај можданог система награђивања који настаје путем транскрипционих и епигенетичких механизма и јавља се током времена услед хронично високих нивоа излагања адиктивном стимулусу (нпр., морфину, кокаину, сексуалном односу, коцкању, итд.). Ген транскрипционог фактора, је критична компонента и чест фактор у развоју виртуално свих форми бихевиоралне адикције и наркоманије. Током две деценије истраживања улоге у адикцији је показано да она настаје, и да се повезано компулсивно понашање интензивира или умањује, заједно са прекомерним изражавањем FosB гена у D1-типу MSN неурона нуклеус акумбенса. Због узрочног односа између Δ FosB изражавања и адикција, то се користи као преклинички биомаркер адикције. Δ FosB изражавање у тим неуронима директно и позитивно регулише самодозирање дроге и сензибилизацију награђивања путем позитивног појачавања, уз умањивање сензитивности на аверзију.

Две групе истраживача су објасниле како адикција производи, запањујуће високе финансијске и људске трошкове” код особа и друштва путем директних непожељних дејстава дрога, везаних здравствених трошкова, дугорочних компликација (рак плућа услед пушења дувана, цироза јетре услед конзумирања алкохола, или мет уста услед

интравенозног уноса метамфетамина), функционалних последица услед измењене неуропластичности мозга, и консеквентног губитка продуктивности. Класичне ознаке зависности обухватају умањену контролу над супстанцама или понашањем, преокупацију супстанцом или понашањем и континуирану употребу упркос последицама. Навике и обрасци везани за зависност обично се карактеришу непосредним задовољавањем (краткорочна награда), заједно са одложеним штетним ефектима (дугорочним трошковима). Примјери наркоманије и бихевиоралних адикција су: алкохолизам, амфетаминска адикција, кокаинска адикција, никотинска адикција, опијатна адикција, адикција на храну, коцкарска адикција, и сексуална адикција. Једина бихевиорална адикција препозната у DSM-5 је коцкарска адикција. Термин адикција се често неисправно користи за означавање других компулзивних понашања или поремећаја. Важна разлика између адикције на дрогу и токсикоманије јесте да токсикоманија представља поремећај у коме прекид употребе дрога резултира непријатним стањем повлачења, што може довести до даље употребе дрога. Адикција је компулсивна употреба супстанце или испољавање понашања које је независно од повлачења.